

**МӨНГӨН ЗЭЭЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААГ ЗОХИЦУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН
ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨНИЙ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

ЗАХИАЛАГЧ:
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН ЯАМ

ГҮЙЦЭТГЭГЧ:
Л.ЗАГДАА

УЛААНБААТАР ХОТ

АГУУЛГА

Ерөнхий зүйл

Нэг.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төсөлд үнэлгээ хийх шалгуур үзүүлэлтийг сонгох:

- 1.Зорилгод хүрэх байдал
- 2.Практикт хэрэгжих боломж
- 3.Ойлгомжтой байдал
- 4.Харилцан уялдаа.

Хоёр.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төслийн үр нөлөө үнэлэх хэсгээ тогтоох:

- 1.Зорилгод хүрэх байдал
- 2.Практикт хэрэгжих боломж
- 3.Ойлгомжтой байдал
- 4.Харилцан уялдаа.

Гурав.Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх.

Дөрөв. Хуулийн төслийн үр дүнг үнэлж, зөвлөмж өгөх:

- 4.1.Үр дүнг баримтжуулах;
- 4.2.Үнэлэлт, дүгнэлт;
- 4.3.Зөвлөмж өгөх.

Тав.Ашигласан материалын жагсаалт.

МӨНГӨН ЗЭЭЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААГ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Энэхүү үнэлгээний ажлын гол зорилго нь Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төслийн зохицуулалт /зүйл, хэсэг, заалт/-д тодорхой шалгуур үзүүлэлтийн дагуу дүн шинжилгээ хийх, үр нөлөөг тооцож, давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах, хуулийн зохицуулалтыг ойлгомжтой, хэрэгжих боломжтой байдлаар боловсруулах, улмаар хуулийн төслийн чанарыг сайжруулахад оршино.

Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай /цаашид “хуулийн төсөл” гэх/-ийн зохицуулалтын үр нөлөөг үнэлэхдээ Хууль тогтоомжийн тухай хууль¹, “Хуулийн төслийн үр нөлөө үнэлэх аргачлал”² /цаашид “аргачлал” гэх/-д заасны дагуу дараах үе шаттайгаар хийлээ:

- 1.1.Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох;
- 1.2.Хуулийн төслөөс үр нөлөө үнэлэх хэсгээ тогтоох;
- 1.3.Шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох;
- 1.4.Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх.

Хуулийн төслийн үнэлгээг Хууль зүй, дотоод хэргийн яамнаас боловсруулсан эхний хувилбар буюу ХЗДХС-ын холбогдох байгууллагуудаас санал авахаар 2020 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрийн 1/1035 тоот албан бичгээр хүргүүлсэн хувилбарт хийсэн болно.

НЭГ.ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН ҮНДЭСЛЭЛ

Хуулийн төслийн үнэлгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан аргачлалд дурдсан нийт 6 шалгуур үзүүлэлтээс дараах 5 шалгуур үзүүлэлтийг сонголоо. Үүнд:

- 1.Зорилгод хүрэх байдал
- 2.Практикт хэрэгжих боломж
- 3.Ойлгомжтой байдал
- 4.Харилцан уялдаа.

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төслийн зохицуулалтууд нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төслийг

¹ УИХ-аас 2015 оны 5 дугаар сарын 29-ний өдөр баталсан.

² Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 12.1-д заасны дагуу Монгол Улсын Засгийн газраас 2016 оны 01 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар баталсан.

боловсруулах болсон хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн эсэх /бүрэн илэрхийлж чадсан эсэх/-ийг тодорхойлох зорилгоор сонгов.

“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төслийн зохицуулалтыг дагаж мөрдөх буюу хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг, тухайлбал, хуулийг хэрэгжүүлэх субъект, байгууллага нь хэн байх вэ, тэдгээрт тухайн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх боломж, бололцоо /санхүү, хүний нөөц/ байгаа эсэхийг шалгаж тогтоох үүднээс сонгон авлаа.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төсөл нь түүнийг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдүүдийн хувьд ойлгомжтой, логик дараалалтай томъёологдсон эсэх, хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянах зорилгоор сонголоо.

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төслийн дотооддоо болон бусад хуультай уялдах уялдаа холбоог сайжруулах үүднээс хуулийн төслийн зүйл, хэсэг, заалт өөр хоорондоо болон хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа бусад хуульд нийцсэн эсэх, давхардал, хийдэл, зөрчил байгаа эсэхийг тогтоох зорилгоор аргачлалд заасан асуултад хариулах замаар шалгахаар сонгов.

ХОЁР.ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

“Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд:

Хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төсөл боловсруулах болсон хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн эсэхийг шалгахын тулд хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлагыг хуулийн төсөлд хэрхэн тусгасныг тогтоох, эдгээр зохицуулалт нь үзэл баримтлалд тодорхойлсон хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн эсэхийг харьцуулан дүгнэхээр дараах байдлаар үнэлэх хэсгээ тогтоолоо.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлага	Хуулийн төслийн зохицуулалт
1.Иргэний хуулийн 286 дугаар зүйлийн Барьцаалан зээлдүүлэх журмаар зээл олгох талаарх зохицуулалт болон Монгол Улсын стандарт MIS:5274-2017 “Барьцаалан зээлдүүлэх үйл ажиллагаанд тавих стандарт”-ын дагуу тус үйл ажиллагааг зохицуулж байгаа боловч хэрэгжилт хангалтгүй, хүлээлгэх үүрэг нь ажлын байрны стандарттай холбоотой, хариуцлага хүлээлгэх, хянах зохицуулалт байхгүй.	<u>-Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйл.</u> Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчээр бүртгүүлэх өргөдөл гаргах. <u>-Хуулийн төслийн 6 дугаар зүйл.</u> Бүртгүүлэхэд бүрдүүлэх баримт бичиг. <u>-Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйл</u> Бүртгүүлэхэд тавигдах шаардлага. <u>-Хуулийн төслийн 18 дугаар зүйл.</u> Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааны бодлогын зөвлөл. <u>-Хуулийн төслийн 26-28 дугаар зүйл.</u> Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих, үйл ажиллагааг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох нөхцөл. <u>-Хуулийн төслийн 29, 30 дугаар зүйл.</u> Маргаан шийдвэрлэх.
2.Барьцаалан зээлдүүлэх үйл ажиллагаа эрхлэгчдийн тоо, нэгдсэн бүртгэл тодорхойгүй, 1000 орчим аж ахуй нэгжээс 294 нь татвар төлсөн гэж буй боловч зөвхөн зээлийн үйл ажиллагаанаас олсон орлого, тус орлогоос төлсөн татварыг ялгаж тодорхойлох боломжгүй, түүнчлэн ЦЕГ-ын мэдээлэлд дурдагдсан 1000 орчим барьцаалан зээлдүүлэх газраас үлдсэн 600 гаруй аж ахуй нэгж огт татвар төлөөгүй	<u>-Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйл.</u> 5.1.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн, энэ хуулийн 7.1-д заасан шаардлагыг хангасан этгээд өргөдлөө аймаг, нийслэлийн Засаг даргад гаргаж бүртгүүлнэ. 5.2.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн дараах этгээд Санхүүгийн зохицуулах хороонд өргөдөл гаргаж бүртгүүлнэ:

байдалтай байх бөгөөд үүний улмаас нийт зээлийн хэмжээ, бичил санхүүгийн зах зээл дэх мөнгөн эргэлт, татвар төлөлтийг бодитой тогтоох боломжгүй байна;	5.2.1.аймаг, нийслэлд хоёр, түүнээс дээш, эсхүл хоёр, түүнээс дээш аймагт салбараа байгуулах; 5.2.2.аймагт 100,000,000 төгрөг, түүнээс дээш, эсхүл нийслэлд 300,000,000 төгрөг, түүнээс дээш хөрөнгийн үнэлгээтэй хуулийн этгээд; 5.2.3.мөнгөн зээлийн зуучлалын үйл ажиллагаа эрхлэх. <u>-Хуулийн төслийн 26 дугаар зүйлийн 26.10 дахь хэсэг.</u> 26.10.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч хянан шалгагчид өөрт хамааралтай мэдээлэл авах боломжийг хангасан цахим бүртгэлийн системтэй байна.
3.Ломбардууд зээлийн хүүг дураараа нэмэгдүүлэх, өндөр түвшинд барих, анз (алданги, торгууль) тооцох, цөөн хоногийн хугацаатай өндөр хүү, алдангитай зээл өгч мөнгө хүүлэх, иргэдийн барьцааны эд зүйлийн үнэлгээг багаар тогтоох, барьцааг зарж борлуулсан бол зөрүү мөнгийг буцаан олгохгүй байх, барьцаанд авах эд зүйлийг төрөлжүүлж зааснаар хулгайн гэмт хэргийн тоо нэмэгдэхэд нөлөөлөх зэргээр иргэдийн эрх ашгийг ноцтой зөрчсөөр байна;	<u>-Хуулийн төслийн 15 дугаар зүйлийн 15.5, 15.6 дахь хэсэг.</u> 15.5.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч зээлийн гэрээний үүргээ биелүүлээгүй зээлдэгчид барьцааны эрх хэрэгжүүлэх мэдэгдлийг хүргэнэ. Барьцааны шаардлагыг хангах эцсийн боломжит хугацаа нь барьцааны эрх хэрэгжүүлэх мэдэгдлийг барьцаалуулагчид хүргүүлснээс хойш 10 хоног байна. 15.6.Зээлдэгч нь энэ хуулийн 15.5-д заасан хугацаанд барьцааны шаардлагыг хангаагүй бол мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч нь барьцааны зүйлийг Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуульд заасан журмын дагуу борлуулж, борлуулсан орлогоос үлдсэн хэсгийг барьцаалуулагчид олгоно. <u>-Хуулийн төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.5, 16.6 дахь хэсэг.</u> 16.5.Хулгайд алдагдсан эд зүйлсийн талаарх мэдээллийг Цагдаагийн

	байгууллагаас барьцаалан зээлдүүлэх газарт хүргүүлэх бөгөөд хулгайд алдагдсан эд зүйлсийг барьцаанд авахыг хориглоно. 16.6.Энэ хуулийн 16.5-д заасан сэжиг бүхий эд зүйлсийн талаар барьцаалан зээлдүүлэх газар цагдаагийн байгууллагад мэдэгдэх үүрэгтэй. <u>-Хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.1 дэх хэсэг.</u> 20.1.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчээс олгох зээлийн хүүгийн дээд хэмжээг энэ хуулийн 18.1-д заасан Зөвлөл тогтооно. Барьцаат болон барьцаагүй зээлийн хүүгийн дээд хэмжээг ялгамжтай байдлаар тогтооно. <u>-Хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.3 дахь хэсэг.</u> 20.3.Бүртгэлд бүртгүүлэхгүйгээр байнга, ашиг олох зорилгоор зээл олгох үйл ажиллагаа нь хүү тогтоосон бол хүү тогтоосон заалт хүчин төгөлдөр бус байна. <u>-Хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.5 дахь хэсэг.</u> 20.5.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч энэ хуулийн 20.1-д заасныг зөрчиж зээлийн гэрээ байгуулсан бол хүүгийн хэмжээнээс хэтэрсэн дүнгээр хүчин төгөлдөр бус байна. <u>-Хуулийн төслийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.10 дахь хэсэг.</u> 21.1.10.анз хэрэглэх.
4.Иргэнээс олгох зээлийн үйл ажиллагааны хувьд нэгдсэн бүртгэл хяналт, стандарт байхгүй, улсын төсөвт тус зээлийн үйл ажиллагаанаас олсон орлогод татвар төлсөн тохиолдол байхгүй, хэт өндөр хүү,	<u>-Хуулийн төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.4 дэх хэсэг.</u> 16.4.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчээс олгох зээлд зээлийн гэрээ байгуулсны аливаа шимтгэл, эсхүл хураамж авахыг хориглоно.

алданги тогтоож, гэрээ байгуулсны шимтгэл, хураамж авч, богино бус урт хугацааны зээл олгож, бичил бус их хэмжээний зээл ч олгож байна.	<u>-Хуулийн төслийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1 дэх хэсэг.</u> 19.1.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчээс нэг удаа олгох зээлийн дээд хэмжээг энэ хуулийн 18.1-д заасан Зөвлөл тогтоож болно.
5.Өдрийн зээл буюу зээлийг бүрэн хэрэглээгүй байхад хүүгийн хамт урьдчилан өдөр, өдрөөр авч буй байдал.	<u>-Хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.7 дахь хэсэг.</u> 20.7.Зээлийн хүүг урьдчилан, эсхүл өдрөөр авахыг хориглоно.

“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд:

Хуулийн төсөлд шинээр бий болгож байгаа чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой дараах 2 зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх субъект, байгууллага хэн байх вэ, тэдгээр нь уг зохицуулалтыг дагаж мөрдөх буюу хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг шалган тогтоох үүднээс сонгон авлаа.

-Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.1, 5.2 дахь хэсэг

5.1.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн, энэ хуулийн 7.1-д заасан шаардлагыг хангасан этгээд өргөдлөө аймаг, нийслэлийн Засаг даргад гаргаж бүртгүүлнэ.

5.2.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн дараах этгээд Санхүүгийн зохицуулах хороонд өргөдөл гаргаж бүртгүүлнэ:

5.2.1.аймаг, нийслэлд хоёр, түүнээс дээш, эсхүл хоёр, түүнээс дээш аймагт салбараа байгуулах;

5.2.2.аймагт 100,000,000 төгрөг, түүнээс дээш, эсхүл нийслэлд 300,000,000 төгрөг, түүнээс дээш хөрөнгийн үнэлгээтэй хуулийн этгээд;

5.2.3.мөнгөн зээлийн зуучлалын үйл ажиллагаа эрхлэх.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалт түүнийг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх субъектүүдийн хувьд ойлгомжтой, логик дараалалтай боловсруулагдсан эсэхийг шалгах, хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг шалгах тул хуулийн төслийг бүхэлд нь шалгахар сонгов.

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалт өөр хоорондоо болон хуулийн төслийг бусад хуультай нийцсэн, уялдсан эсэхийг шалгах тул бүхэлд нь шалгахгаар сонголоо.

ГУРАВ.ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Аргачлалд заасны дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлт, үр нөлөөг үнэлэх хэсгийг дээрх 2 үе шатанд тус тус тогтоосны дагуу тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараах байдлаар тодорхойллоо:

Д/д	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Тохирох шалгах хэрэгсэл
1.	Зорилгод хүрэх байдал	Энэхүү үнэлгээний тайлангийн Хоёр дахь хэсэг буюу Зорилгод хүрэх байдал шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үнэлэхээр сонгосон зохицуулалтууд. /Үнэлгээний тайлангийн 3-8 дугаар хуудас/	Зорилгод дүн шинжилгээ хийх: Хуулийн төслийн зохицуулалт нь төслийн үзэл баримтлалд дурдсан хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн эсэхэд дүн шинжилгээ хийнэ.
2.	Практикт хэрэгжих боломж	-Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.1, 5.2 дахь хэсэг	Санал авч, дүн шинжилгээ хийх: Уг зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх байгууллага дээр туршилт хийх шаардлагагүй тул эдгээр зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх байгууллагаас санал авах замаар шалгана.
3.	Ойлгомжтой байдал	Хуулийн төсөл бүхэлдээ /Хуулийн төсөл 7 бүлэг, 34 зүйлтэй/	Ойлгомжтой байдлыг шалгах: Хуулийн төсөлд хамаарах этгээдүүдээс уг төсөл нь ойлгомжтой байдлаар томъёологдсон эсэхийг шалгах, түүнчлэн Хууль тогтоомжийн тухай хууль, “Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлал”-ыг баримталсан эсэхийг шалгана.
4.	Харилцан уялдаа	Хуулийн төсөл бүхэлдээ /Хуулийн төсөл 7 бүлэг, 34 зүйлтэй/	Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах: Хуулийн төслийн уялдаа холбоог аргачлалын 4.10-т заасан асуултад хариулах замаар шалгана.

Дээрх урьдчилан сонгож авсан шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төсөлд үр нөлөөний үнэлгээг дараах байдлаар хийв.

3.1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төсөл боловсруулах болсон хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн эсэхийг шалгахын тулд хуулийн төслийн үзэл баримтлалд³ тусгасан хэрэгцээ шаардлагыг хуулийн төсөлд хэрхэн тусгасныг тогтоох, эдгээр зохицуулалт нь үзэл баримтлалд тодорхойлсон хэрэгцээ, шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг харьцуулан дүн шинжилгээ хийлээ.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт Баялаг бүтээгч хувийн хэвшлийг дэмжсэн Арилжааны багц хууль боловсруулахаар, түүнчлэн Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 08 дугаар сарын 28-ны өдрийн 21 дүгээр тогтоолын хавсралтаар баталсан “Зээлийн хүүг бууруулах стратеги”-ийн 2.4.3-т “Барьцаалан зээлдүүлэх газар, иргэнээс олгох зээлийн үйл ажиллагааг бүртгэл хяналттай болгож, мөнгө хүүлэлтийг тодорхойлох эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох” гэж, мөн өдрийн 25 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны намрын ээлжит чуулганаар хэлэлцэх асуудал”-д Барьцаалан зээлдүүлэх газар, иргэд хоорондын мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төсөл гэж тус тус заасан байна.

Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссоос 2011-2013 онд иргэдийн эрхийг хамгаалах зорилгоор Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа явуулж буй барьцаалан зээлдүүлэх үйлчилгээ эрхэлж буй байгууллагуудад хяналт шалгалт хийж, тухайн асуудлыг шийдвэрлүүлэхээр 2015 онд Монгол Улсын Их Хуралд өргөн барьсан илтгэлээрээ дамжуулан санал хүргүүлж, Монгол Улсын Их Хурлын Хууль зүйн байнгын хорооноос Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 14 дэх илтгэлийг хэлэлцсэнтэй холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай 29 дүгээр тогтоолыг баталсан байна.

Дээрх тогтоолын 4.г-д барьцаалан зээлдүүлэх үйлчилгээг санхүүгийн үйлчилгээний төрөлд хамааруулж, тусгай зөвшөөрлийн механизмыг бий болгох, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавих субъектын үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгох харилцааг зохицуулах хуулийн төслийг боловсруулж, Монгол Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг Засгийн газарт чиглэл болгосон байна.

Дээрх бодлогын баримт бичигт тусгасан зорилго, зорилтыг хэрэгжүүлэх үүднээс Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах үндэслэл, хэрэгцээ шаардлага гарсан байх бөгөөд хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлагыг хуулийн төсөлд хэрхэн тусгасан, түүнчлэн хуулийн төсөлд бүрэн дүүрэн, хангалттай тусгаж чадсан эсэхэд дараах байдлаар үнэлэлт, дүгнэлт хийлээ. Үүнд:

1. Иргэний хуулийн 286 дугаар зүйлийн Барьцаалан зээлдүүлэх журмаар зээл олгох талаарх зохицуулалт болон Монгол Улсын стандарт

³ Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын баталсан Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал

МИС:5274-2017 “Барьцаалан зээлдүүлэх үйл ажиллагаанд тавих стандарт”-ын дагуу тус үйл ажиллагааг зохицуулж байгаа боловч хэрэгжилт хангалтгүй, ломбардуудад хүлээлгэх үүрэг нь зөвхөн ажлын байрны стандарттай холбоотой, хариуцлага хүлээлгэх, хянах зохицуулалт байхгүйг бие даасан хуулийн төслөөр зохицуулах гэсэн хэрэгцээ шаардлагын хүрээнд:

-Энэ хэрэгцээ шаардлагын хүрээнд хуулийн төсөлд барьцаалан зээлдүүлэх үйл ажиллагаа эрхлэгчийн үйл ажиллагааг бүртгэл, хяналттай болгож, хариуцлага хүлээлгэж, мэргэжлийн болгох тодорхой шаардлага тавьсан байх бөгөөд зөвхөн зээлдүүлэгч талын эрхийг хангасан бус, санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хангасан тэнцвэртэй үйл ажиллагаа явуулах талаар тусгасан нь үзэл баримтлалын дээрх хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн байна.

-Тухайлбал, хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлийн дагуу мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдийг тодорхойлж, 5 дугаар зүйлд үйл ажиллагаа эрхлэгчээр бүртгүүлэх өргөдөл гаргах, 6 дугаар зүйлд бүртгүүлэхэд бүрдүүлэх баримт бичиг, 7 дугаар зүйлд бүртгүүлэхэд тавигдах шаардлага, 8, 9 дүгээр зүйлд бүртгэлийн гэрчилгээ, сунгах нөхцөл, 10-12 дугаар зүйлд мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч, түүний удирдлага, ажилтанд тавигдах шаардлага, 15-17 дугаар зүйлд зээлийн гэрээ байгуулах нөхцөл, зээлийн гэрээг хадгалах, бүртгэх, цахимаар бүртгэх, төлбөрийн чадвараас хэтэрсэн зээл олгохыг хязгаарлах, 18 дугаар зүйлээр Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааны бодлогын зөвлөл, 20 дугаар зүйлээр зээлийн үйл ажиллагаанд тавих хязгаарлалт, 26 дугаар зүйлээр мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих, 27,28 дугаар зүйлээр үйл ажиллагааг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох нөхцөл, 29, 30 дугаар зүйлээр маргаан шийдвэрлэх, хариуцлагын асуудлыг 32 дугаар зүйлээр зохицуулсан байна.

2.Барьцаалан зээлдүүлэх үйл ажиллагаа эрхлэгчдийн тоо, нэгдсэн бүртгэл тодорхойгүй байгааг шийдвэрлэх гэсэн хэрэгцээ, шаардлагын хүрээнд:

Энэ хэрэгцээ шаардлагыг хангах үүднээс сонгож авсан хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсгээр мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийг бүртгэх байгууллага аймаг, нийслэлийн Засаг дарга, тус зүйлийн 5.2 дахь хэсэгт зааснаар зарим шаардлагыг хангасан мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийг Санхүүгийн зохицуулах хороо харьяалан бүртгэхээр заасан байна.

Түүнчлэн хуулийн төслийн 26 дугаар зүйлийн 26.10 дахь хэсэгт зааснаар мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч бүр цахим бүртгэлийн системтэй байж, холбогдох байгууллага мэдээлэл авах боломжоор хангасан байна гэж заах байдлаар нэгдсэн бүртгэл хөтлөх, үйл ажиллагааг нь хяналттай болгох үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлагыг хангасан байна гэж дүгнэв.

3.Ломбардууд зээлийн хүүг дураараа нэмэгдүүлэх, өндөр түвшинд барих, анз (алданги, торгууль) тооцох, цөөн хоногийн хугацаатай өндөр хүү, алдангитай зээл өгч мөнгө хүүлэх, иргэдийн

барьцааны эд зүйлийн үнэлгээг багаар тогтоох, барьцааг зарж борлуулсан бол зөрүү мөнгийг буцаан олгохгүй байх, барьцаанд авах эд зүйлийг төрөлжүүлж зааснаар хулгайн гэмт хэргийн тоо нэмэгдэхэд нөлөөлөх зэргээр иргэдийн эрх ашгийг ноцтой зөрчсөөр байгаа асуудлыг шийдвэрлэх хэрэгцээ шаардлагын хүрээнд:

Дээрх хэрэгцээ шаардлагыг хангах зохицуулалтыг хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.1 дэх хэсэгт тусгасанд дүн шинжилгээ хийвэл мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчээс олгох зээлийн хүүгийн дээд хэмжээг тус хуулийн төслийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт заасан Зөвлөл тогтоохоор тусгасан нь үзэл баримтлал дахь ломбардууд зээлийн хүүг дураараа нэмэгдүүлж, өндөр түвшинд барих байдлыг шийдвэрлэх хэрэгцээ шаардлагыг хангасан байна гэж үзэв.

Харин тус Зөвлөл нь байнгын ажиллагаатай орон тооны байх уу, эсхүл орон тооны бус байх уу гэдгийг тодорхой тусгаагүй нь практик дээр Зөвлөлийг ажиллуулахад статусын хувьд ойлгомжгүй нөхцөл байдал үүсэхээр байгааг анхаарах шаардлагатай байна. Учир нь Зөвлөл орон тооны байхаар бол санхүү төсвийн асуудал үүсэх тул энэ талаар нягталж Зөвлөлийн статусыг тодорхой болгох нь зүйтэй байна.

Түүнчлэн хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.5 дахь хэсэгт мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч зээлийн хүүгийн дээд хэмжээнээс хэтэрсэн хүү тогтоосон бол хэтэрсэн дүнгээр хүүгийн хэмжээ хүчин төгөлдөр бус байхаар тусгасан нь зээлийн хүүгийн дээд хэмжээнд багтаан мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч хүү тогтоох боломжтой байх, харин дээд хэмжээнээс хэтэрсэн хүү тогтоож санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг зөрчвөл Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслөөр хариуцлага тооцохоор байх тул хэт өндөр хүү тогтоохгүй байх хөшүүрэг болохоор байгаа нь бичил санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хангах хэрэгцээ шаардлагыг хангаж байна гэж үзэж байна.

Мөн хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.3 дахь хэсэгт бүртгэлд бүртгүүлэхгүйгээр байнга, ашиг олох зорилгоор зээл олгох үйл ажиллагаа нь хүү тогтоосон бол хүү тогтоосон заалт хүчин төгөлдөр бус байхаар тусгаж, хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлийн 3.4 дэх хэсэгт “Энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол иргэнээс бусдад олгох нэг удаагийн зээлийн харилцаанд энэ хууль үйлчлэхгүй.” гэж заасан нь хоёр болон түүнээс дээш, байнга давтамжтай, ашгийн төлөө зээл олгох үйл ажиллагааг В2С зарчмын үндсэн дээр заавал бүртгэлд бүртгүүлэх, эс биелүүлбэл хүү авах эрхээ алдахаас гадна Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөлд заасан хариуцлага хүлээхээр байгаа нь нэгдсэн бүртгэлтэй байхын ач холбогдол бөгөөд бүртгэлгүй бол үйл ажиллагаа эрхэлж байнга, ашиг олох боломжгүй байх тул үзэл баримтлалд тусгагдсан хэрэгцээ шаардлагыг хангасан байна гэж үзэж байна.

Хуулийн төслийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.10 дахь заалтад зааснаар мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчид анз хэрэглэхийг хориглосон байна.

Иргэний хуульд зааснаар анз нь торгууль, алданги гэсэн төрөлтэй. Банк, эрх бүхий этгээдээс олгох зээлд анз хэрэглэхийг хориглосон байдаг боловч барьцаалан зээлдүүлэх газар, иргэнээс байнга, ашгийн төлөө зээл олгох харилцаа

нь ашгийн төлөө, санхүүгийн үйлчилгээ гэсэн одоогийн ойлголтод хамаарахгүй хуульчлагдсанаас шалтгаалж эдгээр төрлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчид хоногийн 0.5 хувь, зарим тохиолдолд хоногийн 1 хүртэл хувийн алданги авч ажиллаж байна.

Иймээс уг хуулийн төслөөр барьцаалан зээлдүүлэх газар, иргэнээс байнга, ашгийн төлөө олгох зээлийн үйл ажиллагааг эрх бүхий этгээдийн зөвшөөрлөөр бүртгэлийн гэрчилгээ олгож, санхүүгийн үйлчилгээний төрөлд хамааруулснаар алданги хоног тутам авахыг хориглож, Иргэний хуульд заасан зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий этгээд нэмэгдүүлсэн хүү авдаг байх Иргэний хуулийн зарчимтай нийцүүлэн тусгасан нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдсан практик асуудлыг зүй зохистой шийдвэрлэх хэрэгцээ шаардлагыг хангаж байна.

Мөн хуулийн төслийн 15 дугаар зүйлийн 15.5, 15.6 дахь хэсэгт барьцааны зүйлтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгасан байна. Ингэхдээ барьцааны мэдэгдэл хүргэх, барьцааны шаардлагыг хангах боломжит хугацаа, зарж борлуулсан орлогоос үлдсэн хэсгийг зээлдэгчид буцаан олгох, эс биелүүлбэл Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөлд тусгагдсан хариуцлага хүлээхээр тусгасан нь үзэл баримтлалд тусгагдсан барьцааны зүйлийг мэдэгдэлгүйгээр зарж, зөрүүг буцаан олгодоггүй асуудлыг шийдвэрлэх боломжтой гэж үзэж байна.

Харин барьцаа хөрөнгийн үнэлгээг хэт доогуур тогтоож буй байдлыг шийдвэрлэх арга замыг хуулийн төсөлд тодорхой тусгаагүй байх тул энэ талаар нэмэх нь зүйтэй гэж үзлээ.

Түүнчлэн хуулийн төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.5, 16.6 дахь хэсэгт цагдаагийн байгууллага, барьцаалан зээлдүүлэх газар хоорондын хулгайн гэмт хэргийг бууруулахад хамтран ажиллах талаарх үүргийг тодорхойлсон байна. Харин цагдаагийн байгууллагаас барьцаалан зээлдүүлэх газарт хулгайд алдагдсан эд зүйлсээс гадна бусад байдлаар алдагдсан эд зүйлсийн талаарх мэдээллийг өгөхөөр нэмэх шаардлагатай байна.

4.Иргэнээс олгох зээлийн үйл ажиллагааны хувьд нэгдсэн бүртгэл хяналт, стандарт байхгүй, улсын төсөвт тус зээлийн үйл ажиллагаанаас олсон орлогод татвар төлсөн тохиолдол байхгүй, хэт өндөр хүү, алданги тогтоож, гэрээ байгуулсны шимтгэл, хураамж авч, богино бус урт хугацааны зээл олгож, бичил бус их хэмжээний зээл олгож буй асуудлыг шийдвэрлэх хэрэгцээ шаардлагын тухайд:

Энэхүү хэрэгцээ шаардлагын хүрээнд сонгож авсан хуулийн төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.4 дэх хэсэгт “Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчээс олгох зээлд зээлийн гэрээ байгуулсны аливаа шимтгэл, эсхүл хураамж авахыг хориглоно.” гэж заасанд дүн шинжилгээ хийхэд уг хэсэг нь үзэл баримтлалд тусгагдсан хэрэгцээ шаардлагыг хангаж байна.

Учир нь барьцаалан зээлдүүлэх газар, иргэнээс байнга, ашгийн төлөө олгох зээлийн үйл ажиллагааны зээлийн хэмжээ нь бага хэмжээний, эсхүл богино хугацааны шинжтэй байдаг тул Зээлийн мэдээллийн сангаас зээлдэгчийн мэдээллийг авах шаардлагагүй байх онцлогтой байх тул зээлийн гэрээ байгуулсны

шимтгэл, эсхүл хураамж авч бичил санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг зөрчиж байгаа байдлыг шийдвэрлэх бодлогын зөв шийдэл болсон байна.

Мөн хуулийн төслийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1 дэх хэсэгт заасны дагуу мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчээс нэг удаад олгох зээлийн дээд хэмжээг Зөвлөл тогтоохоор заасан.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2019 оны 441 дүгээр тогтоолд ББСБ-ын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээг тогтоосон байна. Нийслэлд 2,5 тэрбум төгрөг, Дархан-уул аймгийн Дархан, Орхон аймгийн Баян-Өндөр сумдад 600 сая төгрөг, бусад аймаг, сумдад 200 сая байхаар тусгасан байна. Харин хуулийн төсөлд мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн хөрөнгийн доод хэмжээг 10 сая төгрөг байхаар тогтоож, хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.2 дахь хэсэгт зааснаар аймагт 100 сая, нийслэлд 300 сая төгрөгийн хөрөнгийн үнэлгээтэй этгээдийг Санхүүгийн зохицуулах хороо хяналтандаа байлгахаар тусгасан байна.

Хуулийн төслийн 19 дүгээр зүйлийн 19.1 дэх хэсэг нь бичил санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгч этгээд хэт их хэмжээний зээл олгож, чанаргүй зээл үүсгэх, өөрөө залилангийн хэргийн хохирогч болохоос сэргийлэх, зээлдэгч богино хугацааны дотор төлж чадахуйц богино хугацааны санхүүгийн хэрэгцээгээ хангахад чиглэсэн байх бөгөөд мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн хуулийн төсөлд заасан хөрөнгийн хэмжээ дээр дурдсан ББСБ-ын хуульд заасан хөрөнгийн хэмжээнээс харьцангуй бага байх тул тус зохицуулалт нь үзэл баримтлалд тусгагдсан хэрэг цээ шаардлагыг хангасан гэж үзэж болохоор байна.

5.Өдрийн зээл буюу зээлийг бүрэн хэрэглээгүй байхад хүүгийн хамт урьдчилан өдөр, өдрөөр авч буй байдлыг шийдвэрлэх хэрэгцээ шаардлагын тухайд:

Хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.7 дахь хэсэгт зээлийн хүүг урьдчилан, эсхүл өдрөөр авахыг хориглож, дагах хуулийн төсөл болох Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөлд зөрчсөн тохиолдолд хариуцлага хүлээлгэхээр тусгасан нь өдрийн, эсхүл урьдчилан хүү авахыг хориглох хэрэгцээ шаардлагыг хангах хөшүүрэг байх боломжтой гэж үзэж байна.

3.2.“Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Үнэлгээ хийхээр сонгосон зохицуулалт:

1.Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэг:

“5.1.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн, энэ хуулийн 7.1-д заасан шаардлагыг хангасан этгээд өргөдлөө аймаг, нийслэлийн Засаг даргад гаргаж бүртгүүлнэ.”

2.Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.2 дахь хэсэг:

“5.2.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн дараах этгээд Санхүүгийн зохицуулах хороонд өргөдөл гаргаж бүртгүүлнэ.”

“Практикт хэрэгжих боломж” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслөөс сонгож авсан дээрх 2 зохицуулалтыг дагаж мөрдөх болон хэрэгжих боломжтой эсэхийг, тухайлбал, хуулийн төслийн эдгээр зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх субъект нь хэн байх, тэдгээрт энэхүү зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх боломж, бололцоо /санхүү, хүний нөөц зэрэг/ байгаа эсэхийг шалгахыг зорилоо.

Ингэхдээ уг зохицуулалтыг хуулийн төсөлд ирүүлсэн байгууллагуудын саналд дүн шинжилгээ хийх замаар энэ шалгах хэрэгслийг ашиглан үнэлгээг хийхийг эрмэлзлээ.

1.Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйийн 5.1, 5.2 гэсэн хэсгийн тухайд шалгасан байдал:

Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн этгээд бүртгүүлэхээр аймаг, нийслэлийн Засаг даргад, харин ашгийн төлөө хуулийн этгээдийн хэлбэрээр байгуулагдсан барьцаалан зээлдүүлэх газар хуулийн төслийн 5.2-т зааснаар хоёроос дээш салбараа байгуулах гэж байгаа, эсхүл аймагт 100,000,000 төгрөг, түүнээс дээш, эсхүл нийслэлд 300,000,000 төгрөг, түүнээс дээш хөрөнгийн үнэлгээтэй, түүнчлэн мөнгөн зээлийн зуучлалын үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн этгээд бүртгүүлэхээр Санхүүгийн зохицуулах хороонд өргөдөл гаргахаар зохицуулжээ. Санхүүгийн зохицуулах хороо иргэнээс олгох зээлийн үйл ажиллагааг бүртгэхгүй, харин 2-оос дээш салбартай, эсхүл тодорхой мөнгөн дүнгээс дээш хөрөнгийн үнэлгээтэй барьцаалан зээлдүүлэх газрыг зөвхөн бүртгэнэ.

Тэгэхээр аймаг, нийслэлийн Засаг даргад бүртгүүлэх этгээд нь хуулийн этгээдийн хэлбэргүй этгээд тул зөвхөн иргэнээс байнга, ашгийн төлөө олгох зээлийн үйл ажиллагаа болон төслийн 5.2-т зааснаар аймагт 100,000,000 төгрөгөөс доош, нийслэлд 300,000,000 төгрөгөөс доош хөрөнгийн үнэлгээтэй барьцаалан зээлдүүлэх үйл ажиллагаа эрхлэгчийг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга бүртгэхээр байна.

Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга	Санхүүгийн зохицуулах хороо
Иргэнээс байнга, ашгийн төлөө олгох зээлийн үйл ажиллагаа	-
Аймагт 100 сая төгрөгөөс доош, нийслэлд 300 сая төгрөгөөс доош хөрөнгийн үнэлгээтэй, 1 салбартай барьцаалан зээлдүүлэх газар	Аймагт 100 сая төгрөгөөс дээш, нийслэлд 300 сая төгрөгөөс дээш хөрөнгийн үнэлгээтэй, эсхүл аймаг, нийслэлд хоёр, түүнээс дээш, эсхүл хоёр, түүнээс дээш аймагт салбараа байгуулах барьцаалан зээлдүүлэх газар
-	Мөнгөн зээлийн зуучлалын үйл ажиллагаа

Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2020 оны 10 дугаар сарын 16-ны 1/4270 тоот албан бичгээр Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төсөлд санал ирүүлсэн байна.

Тус саналд “Аймаг, нийслэл, сум, дүүргүүдэд Санхүүгийн зохицуулах хорооны нэгж байдаггүй тул орон нутагт санхүүгийн зах зээлийн тогтвортой байдлыг хангах, санхүүгийн үйлчилгээг зохицуулах, холбогдох хууль тогтоомжийн биелэлтэд хяналт тавих, хөрөнгө оруулагч, үйлчлүүлэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах чиглэлээрх ажлууд хангалттай хийгдэх нөхцөл бололцоо байдаггүй. Иймээс мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчид нь Санхүүгийн зохицуулах хорооны хяналт, зохицуулалтад хамаарагдсан тохиолдолд зохицуулах байгууллагын хувьд боловсон хүчин, санхүүгийн нөөц боломж, програм хангамж, мэдээллийн сангийн бааз хангалтгүй, орон нутгийн харилцагчдад хүрч ажиллахад хүндрэлтэй байдгаас шалтгаалан хуулийн хэрэгжилт удаашрах, тухайн үйл ажиллагааны зохицуулалтын үр нөлөө хангалтгүй болох эрсдэлтэй юм. Тус эрсдэлийг бууруулах үүднээс үйл ажиллагааны бүртгэлийг орон нутгийн засаг захиргааны нэгж, байгууллага хийж, хяналт тавьдаг байх” гэсэн байна.

Бусад орны туршлагаас харахад, БНСУ-ын хувьд Act on registration of credit business and protection of finance users 2002⁴ хуулийн дагуу холбогдох орон нутгийн Засаг даргад бүртгүүлнэ. Өөр өөр орон нутаг буюу дор хаяж 2 хот, дүүрэгт, том хувьцаа эзэмшигч нь банк, ББСБ бол, 10 тэрбум воноос хэтэрсэн хөрөнгийн үнэлгээтэй хуулийн этгээд бол Санхүүгийн зохицуулах хороонд бүртгүүлэхээр байдаг.

Япон улсын Money lending business act 1983⁵ хуулийн дагуу нэг нутаг дэвсгэрт нэг болон хэд хэдэн салбар бүртгүүлэх бол харьяа орон нутгийн Засаг даргад, өөр өөр нутаг дэвсгэрт бүртгүүлэхээр бол Ерөнхий сайдад хандаж бүртгүүлэхээр байна.

Эстони, Намиби, Ямайка улсад Санхүүгийн зохицуулах хороо дангаар бүртгэхээр байна.

Гүрж улсад төв банк, Сингапур улсад сайдын томилсон бүртгэгч, Ирланд улсад хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах газар, Канад, Малайз улсад орон нутгийн байгууллага бүртгэхээр байна.

Одоогийн байдлаар цагдаагийн байгууллага хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх зорилгоор ломбардууд холбогдсон нэгдсэн цахим сүлжээ санг хянан ажиллаж байгаа бөгөөд хуулийн төсөлд зааснаар барьцаалан зээлдүүлэх газар цахим санд холбогдсон байхыг шаардана. Энэхүү цахим санд цагдаагийн байгууллага, Санхүүгийн зохицуулах хороо, орон нутгийн эрх бүхий бүртгэлийн ажилтан нэвтрэх эрхтэй байдлаар хуулийн төсөл дэх хяналтыг хэрэгжүүлж болох юм. Өөрөөр

⁴ https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=47919&type=sogan&key=40

⁵

<http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?printID=&re=02&ky=additional+tax&ia=03&page=8&la=01&vm=02&lvm=02&id=1956>

хэлбэл, мэдээллийн бааз, программ хангамж дахь мэдээллийг төрийн байгууллага хооронд солилцох, хуваалцах байдлаар шийдвэрлэх боломжтой гэж үзэж байна.

Мөн ачааллыг тэнцвэржүүлж, санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах үүднээс зөвхөн орон нутгийн байгууллагад хамааруулах бус, их үнийн дүнтэй хөрөнгийн үнэлгээтэй, олон салбартай барьцаалан зээлдүүлэх үйлчилгээ үзүүлэгчийг Санхүүгийн зохицуулах хороо чиг үүргийн хувьд хянах нь оновчтой, мэргэжлийн байхаас гадна Санхүүгийн зохицуулах хороо, орон нутгийн байгууллага 2-ын хяналтын ачааллыг хувааснаар хэрэгжилтийн үр нөлөө илүү дээр байх боломжтой гэж үзэж байна.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны саналд дурдсанаар орон нутагт хорооны нэгж байдаггүй тул хуулийн төсөл дэх хяналтыг тавих боломжгүй гэжээ.

Хуулийн төслийн 29 дүгээр зүйлд маргаан шийдвэрлэх тухайд СЗХ, мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч хооронд үүссэн маргааныг СЗХ, аймаг, нийслэлийн Засаг даргын дэргэд байгуулагдсан Зөвлөл Засаг дарга, мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч хооронд гарсан маргааныг шийдвэрлэхээр байгаа нь хэрэгжих боломжтой, асуудал үүсэхээргүй байна.

Харин хуулийн төслийн 26 дугаар зүйлийн 26.3 дахь хэсэгт “Санхүүгийн зохицуулах хорооноос томилсон хянан шалгагч мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн ажлын байранд саадгүй нэвтэрч, хяналт шалгалт хийх эрхтэй.” гэж, мөн хуулийн төслийн 26 дугаар зүйлийн 26.5 дахь хэсэгт “Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нь Санхүүгийн зохицуулах хороонд хяналт шалгалт хийлгүүлэхээр хүсэлт гаргаж болно.” гэж заасан боловч орон нутаг дахь Санхүүгийн зохицуулах хорооны хянан шалгагч байхгүй тул хэрхэхийг орхигдуулсан байх тул Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.3 дахь хэсэгт зааснаар улсын байцаагчийн эрхийг Санхүүгийн зохицуулах хорооноос орон нутгийн захиргааны хуулийн хэлтэсийн мэргэжилтэнд олгох байдлаар шийдвэрлэхээр хуулийн төсөлд тусгах шаардлагатай байна.

3.4.“Ойлгомжтой байдлыг шалгах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хуулийн төсөл нь хэрэгжүүлэх, хэрэглэх этгээдүүдэд ойлгомжтой байдлаар томъёологдсон эсэхийг дараах байдлаар шалгаж тогтоохыг зорьлоо. Үүнд:

1.Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2020 оны 10 дугаар сарын 01-ны өдрийн 1/1035 тоот албан бичгээр хуулийн төсөлд хамаарах этгээдүүдээс санал авсан байх бөгөөд эдгээр байгууллагуудын саналд “Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгах хэрэгслийг ашиглан хуулийн төслийг нэг мөр ойлгож, хэрэгжүүлэх боломжтой байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийх;

2.Хуулийн төслийг боловсруулахдаа Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлал”-ыг баримталсан эсэхийг шалгах.

1.Байгууллагуудаас ирүүлсэн саналд “Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгах хэрэгслийг ашиглан үнэлгээ хийсэн байдал:

Хуулийн төсөлд яамд, Санхүүгийн зохицуулах хороо, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар, Хүний эрхийн Үндэсний Комисс, Шударга өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн төлөө газар, Монгол Улсын ерөнхий прокурорын газар, Цагдаагийн ерөнхий газар, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар, Монголын өмгөөлөгчдийн холбоо зэрэг байгууллагууд санал өгсөн байх бөгөөд эдгээр байгууллагуудаас хуулийн төслийн зохицуулалтыг зөв ойлгож, хэрэгжүүлэх боломжтой байгаа эсэхтэй холбоотой саналыг судалж, санал өгсөн байгууллагуудын тухайд ойлгомжгүй байгаа зохицуулалтуудыг дараах байдлаар тогтоож, дүн шинжилгээ хийв.

№	Санал өгсөн байгууллага	Саналын агуулга	Ойлгомжгүй байгаа хуулийн төслийн зохицуулалт
1.	Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар	Төслийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1-д мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн нэрийг “зээлийн үйлчилгээ”, “барьцаалан зээлдүүлэх газар”, “мөнгөн зээлийн зуучлалын үйлчилгээ” гэж ялгахгаар тусгасан боловч төсөлд энэ талаар нарийвчилсан зохицуулалт байхгүй байна. Иймд мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийг нэг нэрээр нэрлэх, эсхүл дээрх гурван төрлөөр ялгаж, тавигдах шаардлага зэргийг тодорхой зохицуулах;	14.1.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн нэр нь түүний оноосон нэр болон “зээлийн үйлчилгээ”, барьцаалан зээлдэх журмаар зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх бол “барьцаалан зээлдүүлэх газар”, мөнгөн зээлийн зуучлалын үйл ажиллагаа эрхлэх бол “мөнгөн зээлийн зуучлалын үйлчилгээ” гэсэн тодотголоос бүрдэнэ.

	Дүгнэлт:	Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчдийг барьцаалан зээлдүүлэх газар, иргэнээс байнга, ашиг олох зорилгоор олгох зээлийн үйл ажиллагаа, мөнгөн зээлийн зуучлалын үйл ажиллагаа эрхлэгч байхаар ялгасан байна. Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч гэсэн нэршилийг зөвхөн энэ 3 этгээдэд нийтэд нь хамааруулах тохиолдолд хэрэглэжээ.
2.	Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар	Төслийн 29.2-29.6-т заасныг хасах. Зохицуулалт ойлгомжгүй, мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн этгээд болон мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч нарын ямар маргаан үүсэх нь тодорхойгүй байна. Иргэн, хуулийн этгээд хооронд үүссэн зээлийн гэрээтэй холбоотой маргааныг Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлэх нь зүйтэй. Захиргааны байгууллага иргэн, аж ахуйн нэгж хоорондын зээлийн гэрээний маргааныг хянан шийдвэрлэх үндэслэлгүй байна. 29.2.Энэ хуулийн 5.1-д заасан этгээд, мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн хооронд үүссэн маргааныг урьдчилан шийдвэрлэх Зөвлөлийг Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын дэргэд байгуулна. 29.3.Энэ хуулийн 29.1-д заасан маргааныг аймагт энэ хуулийн 29.2-т заасан Зөвлөл урьдчилан шийдвэрлэнэ. 29.4.Энэ хуулийн 29.2-т заасан Зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах төрийн захиргааны байгууллага болон хууль эрх зүйн мэдлэгтэй этгээдийг оролцуулна. 29.5.Энэ хуулийн 29.2-т заасан Зөвлөлийн ажиллах журмыг Санхүүгийн зохицуулах хороо батална. 29.6.Энэ хуулийн 29.2-т заасан Зөвлөлийн гишүүнд Аймаг, нийслэлийн Засаг даргаас урамшуулал олгоно.

	Дүгнэлт :	Хуулийн төслийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1 дэх хэсэгт Санхүүгийн зохицуулах хороо, мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч хооронд гарсан маргааныг урьдчилан, 29.2 дахь хэсэг аймаг, нийслэлийн харьяаллын бүртгэлтэй мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч, харьяа бүртгэх байгууллага хооронд үүссэн маргааныг аймаг, нийслэлийн Засаг даргын дэргэд байгуулагдсан Зөвлөл шийдвэрлэх, улмаар Санхүүгийн зохицуулах хорооны салбар аймагт байхгүй байх тул төслийн 29.3 дахь хэсэгт заасны дагуу аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Зөвлөл Санхүүгийн зохицуулах хорооны аймаг дахь харьяаллын байж болох мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч, харьяа бүртгэх байгууллага хооронд гарсан маргааныг урьдчилан шийдвэрлэхээр заасан байна.	
3.	Монголын өмгөөлөгчдийн холбоо	Хуулийн нэрийг Барьцаалан зээлдүүлэх газар, иргэд хоорондын байнгын зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хууль гэж нэрлэх, эсхүл Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа гэдэг ойлголтыг тодорхой болгох, мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа гэдэгт ямар ямар харилцаа багтаж байгаа болохыг тодорхойлолт, томъёо хэлбэрээр хуульд тусгаж өгөх	3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ 3.1.Банк, банк бус санхүүгийн байгууллага, хадгаламж, зээлийн хоршооноос олгох мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаатай холбоотой харилцааг холбогдох хуулиар зохицуулна. 3.2.Энэ хуулийн 3.1-д зааснаас бусад хуулийн этгээд, байнга, ашиг олох зорилгоор иргэнээс бусдад олгох мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг бүртгэх, хянахтай холбогдсон харилцааг энэ хуулиар зохицуулна. 3.3.Барьцаалан зээлдүүлэх журмаар зээл олгох харилцаанд энэ хууль нэгэн адил үйлчилнэ. 3.4.Энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол иргэнээс бусдад олгох нэг удаагийн зээлийн харилцаанд энэ хууль

			үйлчлэхгүй. 3.5.Мөнгөн зээлийн зуучлалын үйл ажиллагаанд энэ хууль нэгэн адил үйлчилнэ.
	Дүгнэлт:	Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйл буюу хуулийн үйлчлэх хүрээ хэсэгт тодорхой тусгасан байна гэж үзэж байна.	
4.	Монголын өмгөөлөгчдийн холбоо	Иргэд хоорондын зээл нь байнгын уу, эсхүл нэг удаагийн зээл үү гэдгийг хэрхэн тогтоох, Иргэний хуулийн 281 дүгээр зүйлд заасан зээлийн гэрээнээс энэхүү хуулийн дагуу олгох зээлийг хэрхэн ялгах, хуулийн төслийн 3.4-д заасныг хэрхэн хэрэгжүүлэх талаарх асуудлыг тодорхойлох	3.4.Энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол иргэнээс бусдад олгох нэг удаагийн зээлийн харилцаанд энэ хууль үйлчлэхгүй.
	Дүгнэлт:	Иргэний хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл дагалдан боловсруулагдсан байх бөгөөд тус төслөөр Иргэний хуулийн 281 дүгээр зүйлийг өөрчилсөн байна.	
5.	Монголын өмгөөлөгчдийн холбоо	Хуулийн төслийн 7.1.1-д “хуулийн этгээдийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, хэрэв иргэн бол нийт хөрөнгийн хэмжээ нь 10,000,000 төгрөг, түүнээс багагүй байх” гэснийг “хуулийн этгээдийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ нь төгрөг байна. Хэрэв хувь нийлүүлэгч нь иргэн бол нийт хөрөнгийн хэмжээ нь 10,000,000 төгрөг ба түүнээс багагүй байх” гэж өөрчлөх	7.1.1.хуулийн этгээдийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, хэрэв иргэн бол нийт хөрөнгийн хэмжээ нь 10,000,000 төгрөг, түүнээс багагүй байх;
	Дүгнэлт:	Хуулийн төслийн 7.1.1 дэх заалтад иргэн, хуулийн этгээдэд хамаарах хөрөнгийн хэмжээ 10,000,000 төгрөг бол найруулгыг засах, эсхүл тус бүрд хамаарах хөрөнгийн хэмжээ нь ялгаатай бол ялгаатай байдлаар тусгах.	
6.	Монголын өмгөөлөгчдийн холбоо	Хуулийн төслийн 14 дүгээр зүйлд заасан “Зээлийн үйлчилгээ”, “Барьцаалан	14.1.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн нэр нь түүний оноосон

		зээлдүүлэх газар”, “Мөнгөн зээлийн зуучлалын үйлчилгээ” зэрэг үйл ажиллагааны төрлүүдийн хоорондын ялгааг илүү тодорхой болгох, тэдгээрийг Санхүүгийн зохицуулах хорооноос олгох зөвшөөрөлд хэрхэн ялгамжтай тусгах талаар дэлгэрэнгүй заах	нэр болон “зээлийн үйлчилгээ”, барьцаалан зээлдэх журмаар зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх бол “барьцаалан зээлдүүлэх газар”, мөнгөн зээлийн зуучлалын үйл ажиллагаа эрхлэх бол “мөнгөн зээлийн зуучлалын үйлчилгээ” гэсэн тодотголоос бүрдэнэ.
	Дүгнэлт:	Хуулийн төслийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэгт заасныг бүртгэлийн гэрчилгээнд мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааны төрлийг тодорхой заах талаар тусгах.	
7.	Монголын өмгөөлөгчдийн холбоо	Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулиар тус хороо нь аймагт салбаргүй, зөвхөн төлөөлөгчтэй байна. Тиймээс хуулийн төслийн 29.1, 29.2, 29.3-д заасан урьдчилан шийдвэрлэх ажиллагаа, маргаан шийдвэрлэх этгээдийг тодорхой болгох	29 дүгээр зүйл.Маргаан шийдвэрлэх 29.1.Санхүүгийн зохицуулах хороо мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч хооронд үүссэн маргааныг Санхүүгийн зохицуулах хороо урьдчилан шийдвэрлэнэ. 29.2.Энэ хуулийн 5.1-д заасан этгээд, мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн хооронд үүссэн маргааныг урьдчилан шийдвэрлэх Зөвлөлийг Аймаг, нийслэлийн Засаг даргын дэргэд байгуулна. 29.3.Энэ хуулийн 29.1-д заасан маргааныг аймагт энэ хуулийн 29.2-т заасан Зөвлөл урьдчилан шийдвэрлэнэ.

	Дүгнэлт:	Хуулийн төслийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1-29.3 дахь хэсэгт маргааныг шийдвэрлэх асуудлыг бүрэн зохицуулсан гэж үзэж байна. Аймагт бол аймгийн Засаг даргын Зөвлөл маргааныг урьдчилан шийдвэрлэхээр тусгасан байна.	
8.	Цагдаагийн ерөнхий газар	Төслийн 3.4 дэх хэсгийн найруулга ойлгомжгүй байгааг анхаарах;	3.4.Энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол иргэнээс бусдад олгох нэг удаагийн зээлийн харилцаанд энэ хууль үйлчлэхгүй.
	Дүгнэлт:	Хуулийн төслийн 3.4 дэх хэсэгт “Энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол ...” гэснийг “Хуульд өөрөөр заагаагүй бол” ... гэж өөрчлөх нь зүйтэй гэж үзэж байна. Учир нь хуулийн төсөлд өөрөөр заасан тохиолдол байхгүй байна. Харин Иргэний хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд иргэнээс олгох нэг удаагийн шинжтэй зээлийн үйл ажиллагаанд хүүг харилцан тохиролцох, улмаар Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төсөлд заасан зээлийн хүүгийн дээд хэмжээнээс хэтрүүлэхгүйгээр зээлийн хүүг тохиролцож болохоор заажээ.	
9	Цагдаагийн ерөнхий газар	Төслийн 5.2.1, 5.2.2 дахь заалтад тус тус заасан өргөдөл гаргагч нь мөн төслийн 7.1-д заасан шаардлагыг хангасан байх эсэхийг тодорхой тусгах;	5.2.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн дараах этгээд Санхүүгийн зохицуулах хороонд өргөдөл гаргаж бүртгүүлнэ: 5.2.1.аймаг, нийслэлд хоёр, түүнээс дээш, эсхүл хоёр, түүнээс дээш аймагт салбараа байгуулах; 5.2.2.аймагт 100,000,000 төгрөг, түүнээс дээш, эсхүл нийслэлд 300,000,000 төгрөг, түүнээс дээш хөрөнгийн үнэлгээтэй хуулийн этгээд; 7.1.Энэ хуулийн 5.1-д заасны дагуу мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг бүртгүүлэхийг хүссэн

			этгээд дараах шаардлагыг хангасан байна: 7.2.Энэ хуулийн 5.2-т заасны дагуу мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг бүртгүүлэхийг хүссэн этгээд энэ хуулийн 7.1.2-7.1.7-д зааснаас гадна энэ хуулийн 4.1-д заасан ашгийн төлөө хэлбэрээр байгуулагдсан хуулийн этгээд байна.
	Дүгнэлт:	Хуулийн төслийн 7.2 дахь хэсэгт зааснаар 5.2-т заасан этгээдэд 7.1.2-7.1.7 дахь заалт хамаарахаар байна.	
	Цагдаагийн ерөнхий газар	Төслийн 7.4 дэх хэсэгт заасан “Холбогдох байгууллага” гэснийг тодорхой болгох;	7.4.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн ажлын байранд тавигдах шаардлага, стандартыг холбогдох байгууллага батална.
	Дүгнэлт:	Төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.4 дэх хэсэгт заасан “Холбогдох байгууллага” гэснийг тодорхой болгох буюу стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага гэж тодорхой тусгах.	
10.	Эрчим хүчний яам	Хуулийн төслийн 8 дугаар зүйлийн 8.5 дахь хэсгийг дахин нягтлах нь зүйтэй гэж үзэж байна.	8.5.Энэ хуулийн 8.1-д заасан хугацаанд бүртгэх байгууллага өргөдөл гаргагчид хариу ирүүлээгүй бол мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх этгээдийг бүртгэсэнд тооцно.
	Дүгнэлт:	Төрийн байгууллага хуульд заасан хугацаанд хариу ирүүлэхгүй эс үйлдэхүй гаргахаас сэргийлсэн зохистой зохицуулалт байна.	
11.	Эрүүл мэндийн яам	Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.1-т хуулийн этгээдийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээг тусгах	7.1.1.хуулийн этгээдийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, хэрэв иргэн бол нийт хөрөнгийн хэмжээ нь 10,000,000 төгрөг, түүнээс багагүй байх;

	Дүгнэлт:	Хуулийн төслийн 7.1.1 дэх заалтад иргэн, хуулийн этгээдэд хамаарах хөрөнгийн хэмжээ 10,000,000 төгрөг бол найруулгыг засах, эсхүл тус бүрд хамаарах хөрөнгийн хэмжээ нь ялгаатай бол ялгаатай байдлаар тусгах.	
12.	Монгол Улсын Ерөнхий прокурорын газар	Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсгийн 7.1.3-т “мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах шаардлага, стандартыг хангасан ажлын байртай байх,” гэж заажээ. Энэ шаардлага, стандартыг хэн тогтоож, батлах нь тодорхой бус байна. Хэрэв энэ нь тус хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.3 дахь хэсэгт заасан Санхүүгийн зохицуулах хорооноос тогтоох нэмэлт, шаардлага, нөхцөлд хамаарагдах бол зохицуулалтын агуулгыг нэг мөр ойлгомжтой томъёолох;	7.1.3.мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах шаардлага, стандартыг хангасан ажлын байртай байх;
	Дүгнэлт:	Төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.4 дэх хэсэгт заасан “Холбогдох байгууллага” гэснийг тодорхой болгох буюу стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага гэж тодорхой тусгах.	

2.Хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлал”-ыг баримталсан эсэхийг шалгасан байдал:

Хуулийн төслийг бүхэлд нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг аргачлалын дагуу дараах асуултад хариулт өгөх байдлаар шалгалаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан Хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага	
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн зохицуулалт	Хуулийн төслийн зохицуулалтад үнэлгээ хийсэн байдал
29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.2.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах	Шаардлага хангасан.

асуудлыг бүрэн тусгасан байх;	
29.1.3.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.4.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.6.хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	Эшлэлийг хийсэн боловч Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийг эш татахдаа хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заагаагүй байх тул энэ шаардлагыг хангах нь зүйтэй.
29.1.8.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;	Шаардлага хангасан.
29.1.9.шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	Шаардлага хангасан.
29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Шаардлага хангасан.
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан Хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага	
30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томьёог	Шаардлага хангасан.

хэрэглэх;	
30.1.2.нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	Шаардлага хангасан.
30.1.3.үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	Шаардлага хангасан.
30.1.4.хүч оруулсан нэр томъёо хэрэглэхгүй байх;	Шаардлага хангасан.
30.1.5.жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Шаардлага хангасан.

3.5.”Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөө үнэлэх аргачлалд заасан дараах асуултад хариулах замаар хуулийн төслийг бүхэлд нь үнэлж, хуулийн төслийн зохицуулалт өөр хоорондоо болон хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа бусад хуульд нийцэж байгаа эсэхийг шалгах байдлаар уялдаа холбоог тогтоохыг зорьлоо.

1.Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх.

Хуулийн төсөл нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн.

2.Хуулийн төслийн “Хууль тогтоомж” гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх.

Хуулийн төслөөр “Хууль тогтоомж” гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарч байна.

3.Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа эсэх.

Хуулийн төсөлд нэр томъёог тодорхойлсон зохицуулалт байхгүй байх хэдий ч мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч, үүнд барьцаалан зээлдүүлэх газар, байнга, ашиг олох зорилгоор мөнгөн зээл олгох иргэн, мөнгөн зээлийн зуучлалын үйл ажиллагаа эрхлэгч хамаарахаар хуулийн төсөлд тодорхойлсон байна.

4.Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх.

-Хуулийн төслийн 15, 16 дугаар зүйлд Зээлийн гэрээ, барцаа, батлан даалтын гэрээ байгуулах, тэдгээр гэрээний гол нөхцөлийн талаар тус тус заажээ.

Хуулийн төслийн уг зохицуулалт нь нэг талаар Иргэний хуулийн гэрээний заалттай, нөгөөтэйгүүр Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.2 дахь хэсэгт “Хэрэглэгчтэй байгуулсан гэрээний нөхцөл нь хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай энэ хууль болон бусад хууль тогтоомжоор

тогтоосон нөхцлөөс дордуулсан бол хүчин төгөлдөр бус байна.” гэж заасантай нийцсэн байх шаардлагатай.

Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.2 дахь хэсгийн хэрэглэгчтэй байгуулсан гэрээний нөхцөл нь хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай энэ хууль болон бусад хууль тогтоомжоор тогтоосон нөхцөлөөс дордуулсан бол хүчин төгөлдөр бус байх, дордуулсан нөхцөл нь ямар нөхцөл байх вэ гэдгийг хуулийн төсөлд оновчтой тодорхойлох, мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааны бодлогын зөвлөл нь хуулийн төслийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт “Энэ хуульд заасан мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаанд мөрдөх бодлогыг тодорхойлох, зохицуулах, хянах, холбогдох төрийн байгууллагын үйл ажиллагааг үр дүнтэй уялдуулах зорилгоор Санхүүгийн зохицуулах хорооны дэргэд Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааны бодлогын зөвлөл /цаашид “Зөвлөл” гэх/-ийг байгуулна.” гэж заасан байх тул тус Зөвлөлд мөн энэхүү хэрэглэгчтэй байгуулах зээл, барьцаа, батлан даалтын гэрээний ерөнхий загварыг батлах, мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч нар үйлчлүүлэгчтэй байгуулах гэрээний загвараа тус Зөвлөлд илгээж хянуулж, зөвшөөрөл авах байдлаар санхүүгийн хэрэглэгчийн эрхийг хангах заалтыг нэмэх шаардлагатай байна гэж үзлээ.

-Хуулийн төслийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.10 дахь заалтад мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчид анз хэрэглэхийг хориглож, төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь хэсэгт “Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчээс олгох зээлийн нэмэгдүүлсэн хүүгийн хэмжээ нь үндсэн хүүгийн 20 хувиас хэтрэхгүй байна.” гэж заасан байна.

Иргэний хуулийн 452 дугаар зүйлийн 452 дахь хэсэгт “... Банк, зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх бүхий этгээдээс олгох зээлд анзыг хэрэглэхгүй.” гэж заасан. Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийг мөн тус хуулийн төслөөр бүртгэл, хяналттай болгож, зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчээр хуулийн дагуу тодорхойлж байгаа, түүнчлэн мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч нь С2С харилцаанд бус, В2С харилцаанд суурилан байнга, ашиг олох зорилгоор үйл ажиллагаа явуулах тул Иргэний хуулийн дээрх зохицуулалтын дагуу анз авахгүй байхаар зохицуулах нь зүйтэй болжээ.

Иргэний хуулийн 452 дугаар зүйлийн 452.2 дахь хэсэгт “Зээлдэгч гэрээнд заасан хугацаанд авсан зээлээ эргүүлэн төлөөгүй бол гэрээнд заасны дагуу зээлдүүлэгчийн үндсэн хүүгийн хорин хувиас хэтрэхгүй хэмжээний нэмэгдүүлсэн хүү төлөхөөр гэрээнд зааж болно” гэж заасан. Тус заалттай хуулийн төслийн 20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь хэсгийг нийцүүлсэн байгаа боловч барьцаалан зээлдүүлэх газрын хүү бодох суурь хугацаа нь 7,14 хоног ч байдаг тул нэг өдөр үүргийн гүйцэтгэл хойшлогдоход түүнд ногдох нэмэгдүүлсэн хүүг хэрхэн бодох аргачлалыг бодлогын зөвлөлөөс баталдаг байвал зохихоор байна.

-Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хүссэн этгээд хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.3.2 дахь заалтад заасны дагуу хуулийн этгээд бол улсын бүртгэлийн гэрчилгээний хуулбарыг өргөдөлд тусгахаар заасан нь ойлгомжгүй бөгөөд хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлд өргөдөлд хавсаргах бичиг баримтыг

нэрлэсэн байх тул 6 дугаар зүйлийн 6.1.2 дахь заалтад үүсгэн байгуулах баримт бичиг гэсний оронд төслийн 5.3.2 дахь заалтыг оруулахаар байна.

5.Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх.

Хуулийн төслийн зүйл, заалт өөр хоорондоо болон бусад хуулийн заалттай давхардсан зохицуулалт байхгүй байна.

6.Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх.

/Энэ талаар үнэлгээний тайлангийн дугаар хуудсан дахь практикт хэрэгжих боломж шалгуураар үнэлсэн хэсэгт тодорхой тусгасан./

7.Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх -

8.Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх -

9.Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх -

Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийг бүртгэх, хянах асуудал нь төрийн зүгээс бүртгэх, зөвшөөрөл олгох, хариуцлага оногдуулах шинжтэй харилцаа тул төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжгүй юм.

10.Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх. (Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт оруулна.)

11.Тухайн хуулийн төсөлд тусгасан тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд тусгасан эсэх.

Хуулийн төсөлд энэ талаархи зохицуулалт тусгагдаагүй.

12.Хуулийн төслийн зүйл, заалт жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх.

Хуулийн төсөл нь жендэрийн эрх тэгш байдлын асуудлыг хөндөөгүй.

13.Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх.

Хуулийн төсөлд энэ талаарх зохицуулалт тусгагдаагүй.

14.Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх.

Хуулийн төсөлд энэ талаарх зохицуулалт тусгагдаагүй.

15.Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх.

Хуулийн төслийг дагалдах хуулийн төсөлд энэ талаархи зохицуулалт тусгагдсан.

ДӨРӨВ. ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГӨХ

Үр дүнг үнэлж, зөвлөмж өгөх үе шатыг аргачлалын 5 дахь хэсэгт заасны дагуу дараахь дарааллаар хийлээ:

- 4.1.үр дүнг баримтжуулах;
- 4.2.үнэлэх;
- 4.3.зөвлөмж өгөх.

4.1.Үр дүнг баримтжуулах: Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг “зорилгод хүрэх байдал”, “практикт хэрэгжих боломж”, “хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” “ойлгомжтой байдал”, “харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд холбогдох шалгах хэрэгслийг ашиглан хийсэн бөгөөд ийнхүү үр нөлөөний үнэлгээг хийхдээ шаардлагатай хууль тогтоомж, бусад эрх зүйн акт болон хамаарал бүхий холбогдох мэдээлэл, тоо баримт зэрэг материалыг цуглуулж ашиглан, эдгээр материалын жагсаалтыг үнэлгээний тайланд хавсаргав.

4.2.Дүгнэлт: Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг аргачлалд заасан 4 шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн ба шалгуур үзүүлэлт тус бүрээр дүгнэвэл:

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн дүгнэлт:

Энэ шалгуур шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төсөл боловсруулах болсон хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн эсэхийг үзэл баримтлалд тусгасан хэрэгцээ шаардлага бүрээр дүгнэвэл:

/Үнэлгээний тайлангийн 9-14 дүгээр хуудсанд үнэлж, дүгнэлт өгсөн байгаа болно./

“Практикт хэрэгжих боломж” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн дүгнэлт:

Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн 5.1, 5.2 дахь хэсгийг үнэлсэн бөгөөд Санхүүгийн зохицуулах хорооноос санал авсан бөгөөд уг заалтыг хэрэгжүүлэх боломжтой гэж дүгнэв.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн дүгнэлт:

Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд холбогдох байгууллагуудын ирүүлсэн санал, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29, 30 дугаар зүйлд заасан шаардлага, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шалгуурыг хангасан эсэхэд үнэлгээ хийж холбогдох дүгнэлтийг тайлангийн 3.3. дахь хэсэгт /18-21 дүгээр хуудас/ тодорхой тусгасан болно.

4.3.Зөвлөмж:

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт Баялаг бүтээгч хувийн хэвшлийг дэмжсэн Арилжааны багц хууль боловсруулахаар, түүнчлэн Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 08 дугаар сарын 28-ны өдрийн 21 дүгээр тогтоолын хавсралтаар баталсан “Зээлийн хүүг бууруулах стратеги”-ийн 2.4.3-т “Барьцаалан зээлдүүлэх газар, иргэнээс олгох зээлийн үйл ажиллагааг бүртгэл хяналттай болгож, мөнгө хүүлэлтийг тодорхойлох эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох” гэж, мөн өдрийн 25 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны намрын ээлжит чуулганаар хэлэлцэх асуудал”-д Барьцаалан зээлдүүлэх газар, иргэд хоорондын мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төсөл гэж тус тус заасан тус эдгээр зорилтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор боловсруулсан байна.

Дээрх дүгнэлтэд үндэслэн хуулийн төслийн зарим зохицуулалтыг тодорхой болгох, холбогдох хуульд нийцүүлэх, зарим зохицуулалтыг өөрчлөх зэргээр хуулийн төслийг хуулийн төслийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах улмаар хуулийн төслийг боловсронгуй болгох, чанарыг сайжруулах зорилгоор дараах зөвлөмжийг хууль санаачлагчид өгч байна.

1.Хуулийн төслийн 26 дугаар зүйлийн 26.3 дахь хэсэгт “Санхүүгийн зохицуулах хорооноос томилсон хянан шалгагч мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчийн ажлын байранд саадгүй нэвтэрч, хяналт шалгалт хийх эрхтэй.” гэж, мөн хуулийн төслийн 26 дугаар зүйлийн 26.5 дахь хэсэгт “Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нь Санхүүгийн зохицуулах хороонд хяналт шалгалт хийлгүүлэхээр хүсэлт гаргаж болно.” гэж заасан нь орон нутаг дахь Санхүүгийн зохицуулах хорооны хянан шалгагч байхгүй тул тэдгээр хянан шалгагчийг хэрхэхийг орхигдуулсан байх тул орон нутагт Санхүүгийн зохицуулах хорооноос орон нутгийн захиргааны хуулийн хэлтсийн мэргэжилтэнд хянан шалгагчийн эрхийг олгох байдлаар шийдвэрлэхээр хуулийн төсөлд тусгах шаардлагатай байна;

2.Барьцаа хөрөнгийн үнэлгээг хэт доогуур тогтоож буй байдлыг шийдвэрлэх арга замыг хуулийн төсөлд тодорхой тусгаагүй байх тул энэ талаар нэмэх;

3.Зөвлөл нь байнгын ажиллагаатай орон тооны байх уу, эсхүл орон тооны бус байх уу гэдгийг тодорхой тусгаагүй нь практик дээр Зөвлөлийг ажиллуухад статусын хувьд ойлгомжгүй нөхцөл байдал үүсэхээр байгааг анхаарах шаардлагатай байна. Учир нь Зөвлөл орон тооны байхаар бол санхүү төсвийн асуудал үүсэх тул энэ талаар нягталж Зөвлөлийн статусыг тодорхой болгох;

4.Хуулийн төслийн 16 дугаар зүйлийн 16.5, 16.6 дахь хэсэгт цагдаагийн байгууллага, барьцаалан зээлдүүлэх газар хоорондын хулгайн гэмт хэргийг бууруулахад хамтран ажиллах талаарх үүргийг тодорхойлсон байна. Харин цагдаагийн байгууллагаас барьцаалан зээлдүүлэх газарт хулгайд алдагдсан эд зүйлсээс гадна бусад байдлаар алдагдсан эд зүйлсийн талаарх мэдээллийг өгөхөөр нэмэх шаардлагатай байна;

5.Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.1 дэх заалтад “хуулийн этгээдийн хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, хэрэв иргэн бол нийт хөрөнгийн хэмжээ нь 10,000,000 төгрөг, түүнээс багагүй байх” гэснийг 10,000,000 төгрөгийг иргэн, хуулийн этгээдэд хамааруулах, эсхүл тус бүрд нь хөрөнгийн хэмжээг тодорхойлох;

6.Төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.4 дэх хэсэгт заасан “Холбогдох байгууллага” гэснийг тодорхой болгох буюу стандартчилал, техникийн зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага гэж тодорхой тусгах;

7.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төслөөр мөнгөн зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэгч бүртгэлд зааснаас өөр үйл ажиллагаа эрхлэх нь хориотой байх тул мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааны бүртгэлд бүртгүүлэхэд улсын бүртгэлийн гэрчилгээ, эсхүл үүсгэн байгуулах баримт бичиг шаардлагатай эсэхийг нягтлах нь зүйтэй байна;

8.Хуулийн төслийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэгт заасныг бүртгэлийн гэрчилгээнд мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааны төрлийг тодорхой заах талаар тусгах;

9. Хөдлөх эд хөрөнгө болон эдийн бус хөрөнгийн барьцааны тухай хуулийг эш татахдаа хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заагаагүй байх тул энэ шаардлагыг хангах нь зүйтэй.

---oOo---

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛЫН ЖАГСААЛТ:

I.Хууль тогтоомж, эрх зүйн акт

- 1.Хууль тогтоомжийн тухай хууль
- 2.Иргэний хууль
- 3.Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хууль
- 4.Компанийн тухай хууль
- 5.Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль

II.Бусад ашигласан материал

- 1.Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын баталсан Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал.
- 2.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн төсөл /2020.10.18-ний өдрийн байдлаарх/
- 3.Хуулийн төслийн таницлуулга
- 4.Хуулийн төсөлд ирүүлсэн байгууллагуудын санал
- 5.Мөнгөн зээлийн үйл ажиллагааг зохицуулах тухай хуулийн харьцуулсан судалгааны тайлан.
- 6.Цагдаагийн байгууллагаас цахимаар авсан санал.

III. Интернэт эх сурвалж

- 1.<http://www.legalinfo.mn>